

Ի՞նչ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1954

== ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ==

図 10

ԽՐԲԱԳՐԱԿԱՆ

(ԱՅՅԵԼՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԻԹՈՎ)

9.

անգեղշելի պատասխանատուութեամբը՝
Վերջին հարիւրամեակի ընթացքին հնդկահայութեան կոչերը Էլմիածնի
եկեղեցական ու ազգային մարմիններու, և բողոքները ներքին պառակտում-
ներու հետեւանքով, տխուր ապացոյցներ են գաղութի լքումութեան: Շուրջ
քառասուն տարիներ առաջ, Թորգոմ Սրբազանը, իբրեւ նուիրակ Հնդկաստանի

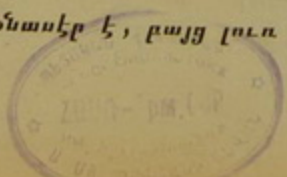
Հայոց, անհարկելով այս տխուր իրողութեան, այսպէս կ'արտայայտուի իր Հնդկահայկէն մէջ: «Հոս չկայ ո՛չ թուրքին սարսափը և ոչ քիւրտին սոսկումը, ո՛չ մարդուն լեզուն կը կտրեն, ստիպելու համար որ չխօսին իրենց սեպհական բարբառը և ոչ ալ կ'արգիլեն իւրաքանչիւր ցեղի՝ իր ազգային կեանքին ու զիտակցութեան տիրացումը՝ խաղաղ և քաղաքակրթական պայմաններու մէջ, Բրիտանական արգարակորով կառավարութիւնը կը յարգէ ամենէն յետեալ տոնմին իսկ ցեղական իրաւունքներն ու բարի ձգտումները, թոյլ տալով որ իւրաքանչիւրը ազատօրէն պաշտէ իր կրօնքը, պահէ իր պատմութիւնը, զօրծածէ իր լեզուն, չկորսնցնէ իր անցեալի յիշատակներն ու յիշատակարանները, որոնց անեղծ պահպանութեանը վրայ ինքն իսկ կը հակէ կանոնաւ օրինադրութիւններով: Այնպէս որ դար մը ետքը, հակառակ կատարուած ամէն բարի մաղթանքներու, եթէ Հնդկաստանի Հայութիւնը դադրի գոյութիւն ունենալէ, ազգը իրաւունք պիտի ունենայ ամբաստանելու ոչ զօք բայց եթէ ինքզինքը»:

Նոր Զուլայի առաջնորդութիւնը, իբրև անմիջական և հոգեւոր վերին մարմին Հնդկաստանի թեմին, ըրած է ու կ'ընէ իր կարելին միայն, սակայն ի վիճակի չէ յանձանձեւու գաղութին ամբողջական պէտքերը և հասնելու Արաբիոյ ծովէն մինչև Հնդկաստան և Մալայեան արշիպելագոսը ցրուած այս հեռւոր գաղութներու ազգային և հոգեւոր պէտքերուն: Կրօնական, ազգային և կտակային հարցեր ու կարգադրութիւնք պարագաներ կան, որոնք Եկեղեցւոյ բարձրագոյն նուիրապետութեան վճիռներուն կը կարօտին ձեւի մը զալու համար, և ազգային լուրջ մտահոգութիւններու՝ անոնց բարիքը ի նպաստ ազգին և գաղութի ապագային օգտագործելու համար:

Պարսկաստանի թեմը և Զուլայի առաջնորդութիւնը կրօնական տեսակէտով այսօր ինք արդէն պէտք ունի նուիրապետական վերին հսկողի և առաջնորդի, վասնզի այժմու իր հոգեւոր վարչութիւններու իրաւասութիւնը կը մնայ սահմանաւոր, որքան ատեն որ այդ թեմը զրկուած կը մնայ իր վերին հեղինակաւորէն և հեղինակութենէն: Միւս կողմէն այժմու Հնդկաստանի թեմին անշատումը Զուլայի առաջնորդութենէն և վիճակէն, այս վերջինի համար բարոյական և նիւթական զրկանքի պատճառ մը չի հանդիսանար այլևս, որովհետեւ այժմու հնդիկ ազգային կառավարութեան օրով, Հնդկաստանի Հայութեան վերոյիշեալ կապերը Զուլայի Հայութեան և առաջնորդութեան հետ, դադրած են գոյութեան երբեմնի իրենց իրաւունքներէն: Եթէ իրերու այժմու վիճակը շարունակուի, քանի մը տարիներ վերջ, Նոր Զուլայի առաջնորդութիւնը ի վիճակի պիտի չկրնայ ըլլալ նոյնիսկ քահանաներ հասցնելու Հնդկաստան, ինչպէս կըցած է ընել ցարդ:

Իրական բարիք մը եղած պիտի ըլլար, Հնդկահայութեան համար, եթէ գաղութը կարենար ընտրել իր Առաջնորդը, ստանալէ առաջ նախօրօք Էջմիածնի հաւանութիւնը: Առաջնորդին գործը պիտի ըլլար կողմակերպել տարիներէ ի վեր տեղական յատուկ պայմաններու համաձայն վարուած վարչական, հոգեւորական և կրթական կեանքը, վարելով զանոնք մասամբ համաձայն ցարդ ընդունուած սովորութիւններու և մասամբ համաձայն այս գործերուն յատուկ մեր Ազգային Սահմանադրութեան:

Հնդկահայութիւնը հոգելից և կրօնասէր է, բայց լուռ է իր Եկեղեցւոյ

բեմը, Անիկա սիրայօժար կը հետեւի ու կը մասնակցի ամէն բարի և գեղեցիկ ձեռնարկի, որ կրնայ օտարներու առջև բարձր բռնել իր քրիստոնեայ և մշակութի տէր ազգին անունը, բայց չունի այդ բոլորը ընելու ընդունակ իր եկեղեցական ու ազգային ներկայացուցիչը, որ կարենայ բովանդակ Հնդկաստանի մէջ միութեան կապ մը դառնալ:

Ազգային կեանքը պէտք ունի լազմակերպութեան, անհրաժեշտ է որ
Հնդկաստանի, Պիրմանիոյ, Մալայեան թերակղզիին և Գալանթա աստղերուն մէջ
ընկալող բոլոր հայերը ազգային և ընկերային յարաբերութեան մէջ լինին իրա-
բու հետ՝ մտքով, սրտով և կեանքով, և այս կ'իրագործուի շնորհիւ մամուլին։
Ըսինք մեր առաջին Խմբագրականին մէջ՝ թէ «Նոր Ազգարար» ի հրատարակու-
թիւնը Կալկաթայի մէջ, ծանօթ գրող Պ. Զիպետ Հանսենանի ջանքերով,
սրտապնդիչ պարագայ մըն է և կանչուած է բարերար դեր մը կատարելու
Հնդկահայութեան մէջ, մէկ կողմէն վերբերելով անոր փառաւոր անցեալի
սիրագործութիւնները և միւս կողմէն հոգեկան կապ ըլլալու իր ցրուած մա-
սերու միջև։ Սակայն մեր կարծիքով, որպէսզի «Նոր Ազգարար»ը Հնդկաս-
տանի անցեալը միայն լուսաւորող մօմ մը չըլլայ և կարենայ մտքի և հոգիի
կապ մը ըլլալ, թէ Հնդկաստանի մեր զանազան զաղութներուն և թէ Սիկիուքի
միւս Հայ հատուածներուն միջև, անհրաժեշտ է որ ան, նուազագոյն, ամառ-
ները վերածուի, և սկզբնական շրջանի մը համար ունենայ իր անդիւրեղնի
բաժինը։ Անշուշտ թէ այս պարագան կը կարօտի նախ նիւթական և ապա բա-
րոյական օժանդակութեան։ Առաջին մասը զոհացնելու պարագան՝ դժուար չէ
Հնդկահայութեան համար, քանի որ ան իր տրամադրութեան տակ ունի բաւա-
րար չափով զուամարներ, նման մշակութային ձեռնարկի մը յատկացնելու հա-
մար։ Գալով մարդերու՝ դժուար չէ գտնոնք ևս ճարել։ «Նոր Ազգարար» ի
ժրաջան խմբագրէն գատ, հոն կան Մարդասիրական ձեռնարանի և անգլիական
կրօնական բարձրագոյն դպրոցի ընթացքը աւարտած և ժամանակ մըն ալ հա-
յեցի կրթութեան համար Ս. Աթոռոյ ժառ. Վարժարանի և Ընծայարանի ուս-
ման հետեւած, Արժանապատիւ Տ. Արամայիս Քահանայ Միջոցայեանը, ինչպէս
նաև այժմու «Նոր Ազգարար» ի խմբագրին օգնական Պ. Գասպարեանը։ Այս
հոյլին քովն ի վեր մօտէն և հեռուէն դժուար չէ գտնել տակաւին ուրիշներ՝
որոնք կարենան գործը յաջողութեամբ ի զուրկ հանել։

Որքան առեն որ Սփիւռքի մէջ մեզի կը պակսին Հայրենի հողի և պետականութեան բարիքները, մեր գերագոյն ճիշդ պիտի ըլլայ ստեղծել մշակութային, կրօնական և հոգեկան կապերու սէրը հոգեկցորդ միութեան մը և ազգային հասարակաց նմանութեան մը մէջ, պահելու և պահպանելու համար զուլատեման գերագոյն ճիղին լծուած մեր ցրուած մասերը արտասահմանի մշուշ-ներուն մէջ։ Այլապէս ոչ միայն Հնդկաստանի, այլ բովանդակ Սփիւռքի մէջ, տակաւ պիտի տրտանայ մեր ազգային դիտակցութիւնը դէպի անցեալն ու ապագան։ Ի՞նչ արժէք կրնան ունենալ անցեալի թանկազին ժառանգութիւնները, մայրենի լեզուն, զրականութիւնը, պատմութիւնը, եթէ մենք չկարենանք գանոնք օգտագործել մեր կեանքին մէջ, եթէ անոնք «անծանօթ աշխարհ» դառնան մեզ համար։ Նոր պայմաններու առջև ենք ազգովին, բազմաթիւ են դառնան մեզ համար։ Նոր պայմաններու առջև ենք ամբողջովին, հետեւա-

բար նոր պայմաններու և պահանջներու համեմատ պէտք է կազմակերպուին մեր գաղութները՝ եթէ, չենք ուզեր խեղդամահ ըլլալ: Յուսահատութեան քաւորով կարգալ չէ մեր այս տողերուն նպատակը, այլ բսելու համար միայն թէ արտասահմանի մեր գաղութներուն մէջ կարենալ պահելու և շարունակելու մեր զոյութիւնը մենք պէտք է թօթափենք մեզմէ, ծուլութեան, անփութութեան և զիրար չհանդուրժելու զգացումները և ջերմեռանդ հաւատքով և կազմակերպեալ և տոկուն ճիգերով ընենք մեր կարելին, արթուն և զգաստ պահելու մեր գաղութներու մէջ հոգեւոր և ազգային կեանքի զործօնները:

Իբրև վերջաւորութիւն մեր այս նշմարներուն, Հնդկահայութեան շուրջ, մեր սրտագին շնորհակալութիւնները Հնդկաստանի մեր հարազատներուն, որոնք ընդառաջելով Ս. Աթոռոյ օգնութեան կոչին և իր Սրբազան նուիրակի միջոցաւ կարկառուած ձեռքին, ըրին իրենց կարելի լաւագոյն օժանդակութիւնը, յօգուտ Ս. Աթոռոյ և վանքաբնակ մերազն ժողովուրդին:

Մեր սրտագին շնորհակալութիւնը նախ Կալկաթայի Հոգեւոր հովիւներէն և Ս. Աթոռոյ հարազատներէն Արժանապատիւ Տ. Արամայիս Քհնյ. Միրզայեանին յօգուտ Ս. Աթոռոյ եղած հանգանակութեան մէջ իր բերած անկշռելի բարոյական զոհողութեանը համար: Շնորհակալութիւն նոյնպէս Տ. Բագարատ Քհնյ. Ներսէսեանին, իր ժրաշան մասնակցութեանը համար հանգանակութեան զործին մէջ:

Ձերմ շնորհակալութիւններ Կալկաթայի Եկեղեցւոյ Վարչութեան ազգանուէր անդամներուն, պատուական նախագահ Մակրտի Ճոնէն սկսեալ, սիրելի և կորովամիտ Մայքլին, Գրէգորի Յարութիւնին, Նեւթըն Պազլիլին և միւս Պազլիլին, Ալէքսի Պիթրին, Կօ Կօ Մակրտիչին, Մարգարին, միւս Գրէգորին և բոլորին իրենց հայու վայել կեցուածքին և զգացումին համար:

Մեր անխառն սէրն ու համակրանքը նոյնպէս Ռանգունի հայութեան, Տէր և Տիկին ձօ Մարթինին, Պ. Յարութիւնին, Պ. Մայնսին և բոլորին առ հասարակ: Ինչպէս նաև Պոմպէյի ազնուամեծար Հոգաբարձութեան սիրելի անդամներուն, Հայկ Գալայճեանին, Տօքթոր Խաչատուրեանին, Տօքթոր Արամին, Շամլեանին, Տիկին Բազլիլին, Պ. Արտաշէսին, Պ. Սանոսեանին, Պ. Ճոզէֆին և իրենց ընտանիքին, և Պոմպէյի հասարակութեան մեր բոլոր հարազատներուն, որոնք զիտցան նոյնքան ջերմ զգացումներով դիմաւորել մեր կարիքը:

Տէրը թող վարձահատոյց ըլլայ բոլորին, մէկի փոխարէն հազարապատիկ հատուցանելով անոնց:

